

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא מז.

מסורת הש"ס

(א) [לקמן נב.], צ צס"א: וכיון
שהורגין,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי דארוו בטענותא
וכו' אי דלא אמו בטענותא
לזכוון אלא בטענותא
דנפשיהו אפי' כן גזל נגזל
ג"צ ע"ל דף נט בתוס' ד"ה
מודה לי: (ב) שם ממתי ליה
לריידה ולחמיה: (ג) שם
סלקא דעתך אמינא אלא לבן
אחולי: (ד) רשב"ם ד"ה אי
דאמו וכו' דמי אמר אבא
זכניה: (ה) תוס' ד"ה פעמים
וכו' דאס אימא דאדיר זבנה
מנינה ליה אמר: (ו) ד"ה
יד וכו' אי תוה בפני הולד:

מוסף תוספות

א. עין מוס' ירד מה
דממה על פירושו ב. כן
תחזיקו בן ארץ שש
שנים בשהו זר כעני ויה.
ו' ואצ"פ שכתב ר"ל
דני קאמר אומן אין לו
חזקה לצדדיו קתני, לא
מחזור. ה'. ד. עין
רש"ס. ה'. כיון שאבי
אמר ירד בה קני וימא
טענינו לו אצ"פ שבה
ילד זה מיד הגולן אביו
שלא היה לו חזקה. כעני
ויה. ו"ל אצ"פ החזקה
אביו בלולות על שדה זו,
שהוציא למעשר מתוכה
באונס, אפשר היה שירשה
מאביו וחפץ וירדיה חטף.
רש"ס.

קצקצן. ערב קצקן שקבל המעות מידו וזוהו דינו דממני שירצה המלוה יפרע ותובעין לערב תחלה עד שיממדי מלוה ואין לו מה לפרוע ולא יגבה מן ה' **ואמרי** לה **אינו מעיד**. דלמכת נוגע בעדות הוא דליכא ליה דנוקמא מריוהו ארעמא בדיה דלוה כי היכי דליהוו ליה ארעי טובא ויבורית ובינויות דכי תאמא מלוה למגבי בינויות דקצקן דין בע"ח שדינו בבינויות לימא ליה אמן לך בינויות דלוה והלכך הוה נוגע בעדות דאי לא הוה ללוה בינויות לא יליגיב מלוה אלא הוה בבינויות דקצקן דהכי הו' דינא דלכל מאן דבעי לתבע ברישא. אבל בערב סתם ליכא למימר הכי דכל כמה דאית ליה ללוה למיפסע מידו ואפי' ויבורית לאו כל כומיה דמלוה למיהדר גבי ערב דכדיק'ל בערמלימן (לקמן ק"ד ע"ד). אלא יתבע לערב תחלה: **אומן אין לו חוקה**. דקדמני מתני' [מכאן]: **אבל בן של אומן**. ובגון שאין אומן יש לו חוקה וכדמפרש לקמן: **גזלן**. לקמן מפרש היכי דמי יש שמפרש שהחוק בגזלנות על שדה זו ובהאי שדה הוא דאין לו חוקה ויש שמפרש לקמן כגון דרזא נפשות על עסקי ממון והלכך אין לו חוקה עד שום דקדקו. אבל אחרים בעולם: **אי דאום**. הכי בצנים בטעמא דלצוהון דאמרי אצינו הוריסה לנו ומש"ה בן גזלן אין לו חוקה דכי האי גוונא אין טוענין לילויש דכיון דמכח גזלן קאמי ואיהו גזלן טעין מאצי איני יורש דרזנה מינך קנאף דידי איהו מע"מ מינו דמאי אמר (י) וצניתי מינך הלכך חוקה

שאיין עמה טענה היא שהרי אין לאבא חזקה וגם הן הבא ממכו
אין חוקתו חזקה וכיון דמכא דאבואו קאתו אפילו הן בן אומן וכן
האריס נמי לא ליהוי להו חזקה: **אלא בטענה דנפשיהו.** אלא זבנתה
מיינין: **לא לריבא.** דקאתו בטענתא דאבואו וכגון דלמרו עדים בפנינו
ואודהו לא המערער לאציהן של אלו שמכרו להם הלכך הן בן אריס וכן
האבואו לאכא לתימר קושטא קאמרי בטעויען אציו לקחו ממך שהרי
האודה והאדה בעל דבן כמאה עדים אבל בן גזלן אע"י דלודי האי
מערער לאציו לא מהימן לומר לקוח הוא ביד אבי ואפי' בחיי אביו אם
גתנו לבן שהרי הוא מתוך פחד הודה לו לגזלן דכרז כהנא כו' אבל בן
בנו של גזלן י' לו חזקה אי' אמי בטענה דאבוא דטעין מחזי רשמי ואבי
טעין איה גזלן וכי האי גונא טוענין ליורש דליון אציו קייס הוה
ללא חזקה מיען זבנתה ולא הוה אמי בטענתא דאבוא אף אלו טעון בשביל
היורש: וירשא דקמי אומן אין לו חזקה בדליכא עדי הודאה דלגדיי
קמתי: אי לאו דרמי ליה. נגזל לגזלן: הוה ממטי ליה לדידיה ולאמריה
לשחזור. היה מוסר אותו ואת חמורו לפקיד דממרגמינן (במדבר טו)
לן חמור אחד מהם נשאתין לא חמרא דחד מנהון שחריט דסתם
גזלן גברא אלמא הוה: **פעמים שאפילו בן גזלן י' לו חזקה.** ואע"ג
דלא אמי בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא אמי בטענתא דאבא
דאבוא ממזי אבי אמי יורש ואיהו לא היה גזלן ומיגו דמאי
דלמרו זבנתה מיען י' אמר נמי וקמי הורישא לאבי ואבי הורישני קאמן
דחזקה שיש עמה טענה מעייתיה האי: ל"א כתוב בפרשים **פעמים**
שכן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה וכגון דאמי בטענתא דאבא דאבוא.
שאבי אציו גזלן היה. ושיניהם אמר אבל הראשון נראה שאמר רבא
ולא האחרון: **היכי דמי גזלן.** אותו שאין לו חזקה: **על שדה זו.**
שבההוא שדה הוא דאין לו חזקה אבל בשאר שדות י' לו חזקה: כגון
שבה **צום פלוני שהורגין כו'.** אנשי רשעים אין שיה מכיר בזה רב
משדא שהורגין: נפשות על עסקי ממונן אין לן חזקה בשום פרקע
שעולם של אדם י' לא למחות בזה. וכו"ל כמרייהו: ירי דאומנותו.

שבו מחזיק בה יש לו חזקה: בן שחלק, הפליג מאציו ואין סמור עוד
לאדם אע"ג דמן (לעיל דף קמז). לא לאיש חזקה בנכסי אשמו ולא לאשה ב
יש להן חזקה זה על זה: סלקא דעמך אמינא אחולי אחיל. האב גבי
דלא מחיל: אלא אשה שנאגרשה פשיטא. דמחזקת בנכסי בעלה וכו'

קבלן אמרי לה אינו מעיד
אמרי לה מעיד כערב דמי ואמרי לה אינו
מעיד דניחא ליה דלהוו בידיה תרווייהו דבן
אתי בע"ה מאי דבעי שקיל אמר רבי יוחנן
אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה
ארים אין לו חזקה בן ארים יש לו חזקה
גולן יבן גולן אין לחן חזקה בן גולן של
גולן יש לו חזקה היכי דמי אי (א) אתו
דאבוהון אפילו הנך נמי לא אי דלא אתו
בטענתא דאבוהון אפילו בן גולן נמי לא
צריכא דקא אמרי עדים בפנינו הודה לו
הנך איכא למימר קושטא קא אמרי האי
אע"ג דאודי נמי לא מהימן כדרך כהנא
דאמר רב כהנא אי לא דאודי ליה הוה ממטי
ליה (ב) ולחמריה לשחורר אמר רבא הפעמים
שאפילו בן בנו של גולן נמי אין לו חזקה
היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא
דאבוה היכי דמי גולן אמר רבי יוחנן כגון
שהוחזק על שדה זו בגזלותא ורב חסדא
אמר כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על
עסקי ממונן תנו רבנן אומן אין לו חזקה ירד
מאומנותו יש לו חזקה ארים אין לו חזקה
ירד מאריסותו יש לו חזקה (ג) בן שחלק
ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם
בשלמא בן שחלק איצטריך סלקא דעתך
אמינא (ד) אחולי אחיל גביה קמ"ל דלא אלא
אשה שנתגרשה פשיטא לא צריכא
במגורשת

וּלְחַמְרִיהָ לְשֹׁמֵר אֶבֶן אֶלָּא
עֲדִים דְּלוּדִי לִיה דְּמִינִיה וְצִנִּי
וְעוֹד כִּיּוֹן לְחִיכָא עֲדִים בְּן
בִּלְלָא חֻקָּה נִמְי מוֹקֻמִּין
פַּעַמִּים שָׁבִין בֶּן גִּזְלָן אִין
דִּאֲבֹהָ . תִּמְהָ
לְיוֹרֵשׁ וְהוּהוּ לִיה לִמְיַמֵּר דְּלִמָּא
טַעֲיִין אֵלָּא דֶּהֱר וְצִנְתָּה מִיָּקִין
לוֹ חֻקָּה כְּגוֹן דְּקִסְמִי בְּטַעֲמִתָּה
דִּלְעִיגָא שְׁהִיתָה בִּיד מִי שְׁאִין
חֻקָּה כִּיּוֹן שְׁאֵמֶר שְׁהִיתָה שֶׁלָּא
דָּבִן בְּן גִּזְלָן אִין לוֹ חֻקָּה וְ
דִּלְצוֹה וְאוֹמֵר שְׁאֵמֶר לוֹ אִצִּי
לֹאֵס אִיתָה דֶּהֱדֵר (א) וְצִנְתָּה
לִרְיִי דִלְלָא טַעֲנִין לְיוֹרֵשׁ כִּי
הִכִּי דִלְמָמֶר אֶמְכֹּר לָא
טַעֲנִין לִיִּתְמִי בְּנָסוֹן מִשּׁוֹר
[בן] בְּן גִּזְלָן בְּן אֹמֵן יֵשׁ לוֹ
הוּדָה וְאֶדְרֵבֶּסֶה מִיֵּשׁ לְהוֹסֵ
דְּמַעֲקִירָא בְּצוֹרֶת אֹמֵן
יִרְדָּא מֵאוֹמְנוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ חוֹסֵ
שִׁירָד מֵאוֹמְנוֹתוֹ דְּוִמִּי
אֹמֵן כִּלִּים שְׁנִתּוֹ לוֹ בְּשַׁעֲרֵ
כִּיִּשׁוֹ רִגְלִיתוֹ שְׁחִירָא
לְעִיל דִּישׁ לוֹ חֻקָּה כִּי אִמֶּר (א)
אִצִּי דִלְיֵא לֹאֵי אִין נִרְאֶה
הוּא בִּידִי דִלְיֵא טַעֲנִין

כְּתוּבֵיהֶם: יִרְדּוּ מֵאֲמוֹנֵתוֹ.
פְּלִיג מֵחֲצִי וְאִין סְמוּךְ עוֹד עַל שׁוֹלְטֵנוּ כְּנוֹן שֶׁנֶּשֶׂא אִשָּׁה וְאִי
הָאֵל בְּנִימִי אִשְׁמוֹ וְלֹא אִלָּה בְּנִימִי צַעֲלָה וְלֹא הָאֵל בְּנִימִי הָאֵל
יִינֵא אֲחוּי אֲחִי. הָאֵל גְּבִי דְּבִן פִּירוֹת שְׂאֵל שֶׁלֹּא שִׁינִי וְ
דְּמִחוּקָת בְּנִימִי צַעֲלָה וְכֵן צַעֲלָה מִחוּזִיק בְּנִימִי שְׁהִירִי

קבלן אמרי לה אינו מעיד אע"ג דאית ליה ארעא אחרימי
מימא דמאי נפקא מינא דאי אית מלוה וטריף את של קבלן
אחרימי קבלן וקטריף את של לווה כיון דאית ליה ארעא אחרימי ואין
נראה לומר כגון שיש לקבלן צינונית והאי ארעא שרואה להעיד
עליה נמי צינונית אבל ארעא אחרימי
דאית ליה ללוה אינו יצורית דמפסיד
כשיצא מלוה וטריף את שלו דלא דאית
לו לגבות אלף מציבורי^א דא"כ מלוה
נמי לא יעיד ללוה אפילו אית ליה
ארעא אחרימי כענין זה ועוד בכל
ענין משמע דאינו מעיד דלא מפליג
צין היא צינונית צין היא יצורית ועוד
ד"ע בציבורין (גיטין דף מ"ט) נדראה
דמוכח הנה דאם אין ללוה אלף
יצורית גם קבלן לא יתן לו אלף יצורית
ונראה דהיינו טעמא דקבלן אינו מעיד
ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחרימי
משום דטריחא ליה מילתא למימס
עליה צדינא ודיינא וכשיהיו ללוה
קרקעות הרבה לא יצאה מלוה מן
הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה
בהרובה אבל מלוה מעיד ללוה בכל
ענין אפילו אותה שמעיד עליה היא
צינונית ואחרימי יצורית דמשום
איחלופי צינונית לציבורית לא יעיד
שקר דמכל מקום יש לו שזה בשוה אי
נמי ארעא אחרימי דכולה שמעמין
כיוצא בו קאמר:

וּמוֹמֵן אֵין לוֹ חֻזְקָה יֵרֵד
 אַרְיִים אֵין לוֹ חֻזְקָה
 חֻזְקָה ^כבֵּן שְׁחֻלְק
 הֵן כְּשֶׁאֵר כָּל אֶדָם
 בְּטוֹרִיךְ סֻלְקָא דַּעֲתָךְ
 בִּיה קמ"ל דִּלָּא אֵלָא
 שִׁטָּא : לֹא צְרִיכָא
 בּמְגוֹרֶשֶׁת
 וּלְחַמְמִי לִשְׁחֹר אָבֵל לֹא גִרְסִין כּוּן דְּקֶאֱמָרִי עֵדִים דִּהָא אִי אִיכָא
 עֵדִים דְּלֹדִי לִיה דְּמִינִיה זַנָּה א"כ אִוּמֵן וְאַרְיִים גּוֹפִיִּיהּ יְהוּ נִמְחַמִּים ^א
 וְעוֹד כִּיּוֹן דְּאִיכָא עֵדִים בֵּן אַרְיִים בֵּן אִוּמֵן לִמָּה צְרִיכִים לְחֻזְקָה
 בְּזֵלָא חֻזְקָה נִמִּי מִקְדִּישִׁין לֶה פִּדְיִיָּהּ כִּיּוֹן דְּאִיכָא סְתָדִי. ר"ת:
פַּעְעִים שָׁבִין בְּגוֹלָא אֵין לוֹ חֻזְקָה בְּכוּן דְּקֶאֱמָרִי בְּפִעֲתֵי דְּרֶאבָּא
דְּרֶאבּוּחַ. תִּמְנֵה לר"י דִּלְמָא אֵין לוֹ חֻזְקָה הָא טוֹעֵגִין
 לְיוֹרֵשׁ וְהוּהוּ לִיה לְמִימֵר דִּלְמָא אִי הוּה אָבִיו קִיִּים דִּהִיִּינוּ בֵּן גּוֹלָן הוּה
 טַעֲיִין אָנָּה הֵדֵר זַנָּיתָה מִיִּיךְ וְנִרְאָה לר"י דִּגְרַם פַּעְמִים שָׁבִין גּוֹלָן יֵשׁ
 לוֹ חֻזְקָה כּוּן דְּקֶאֱמִי בְּטַעֲנָתָא דִּלְכָּא דִּלְכָּא הוּא אָבִי הַגּוֹלָן ^א וְקמ"ל
 דִּלְכָּא ^ג שְׁהִיתָה בִּיד מִי שָׂאִין לוֹ חֻזְקָה דִּהִיִּינוּ גּוֹלָן מִ"מ יֵשׁ לוֹ
 חֻזְקָה כּוּן שְׂאֵמֵר שְׁהִיתָה שֶׁל אָבִי צִבִּי ^י וְיֵשׁ לִישִׁיב גִּירָסָא דְּרֶאשׁוֹנָה פַּעְמִי
 בְּדָבָן בֵּן גּוֹלָן אֵין לוֹ חֻזְקָה לִיכָּא פִּירוּשֶׁה הַגּוֹלָן דִּלְמָתָּ בְּטַעֲנָתָא דִּלְכָּא
 דִּלְכָּא וְאוֹמֵר שְׂאֵמֵר לוֹ אָבִיו דִּהִיִּינוּ בֵּן אָבִיו שְׁהִינָה לוֹ הַגּוֹלָן אָבִיו
 דִּלְכָּא אִתָּא דִּהֵדֵר ^ס זַנָּתָה מִיִּיךְ הוּה א"ל אָנָּה זַנָּיתָה אִי נִמִּי נִרְאָה
 לר"י דִּלָּא טַעֲנִינֵן לְיוֹרֵשׁ כִּי הֵאִי גּוֹוֶנָּה דְּמִילְתָּא דִּלָּא שְׁכִיחָא הֵאִי כִי
 הֵיכִי דִּלְמָר בְּסוֹף הַמּוֹכֵר אֵת הַבַּיִת ^י (לְקַמֵּן דָּף ע: וְסֵם ד"ה מֵאָן) דִּלָּא
 טַעֲנִינֵן לִיתָמִי נִלְחָסֵן מִשּׁוּם דְּמִילְתָּא דִּלָּא שְׁכִיחָא הֵאִי וְהָא דְּקֶאֱמָר לְעִיל
 זַבָּן בֵּן גּוֹלָן בֵּן אִוּמֵן יֵשׁ לוֹ חֻזְקָה דִּהִיִּינוּ דִּלְמָר מִשּׁוּם דִּלְמָר בְּפִינֵינוּ
 הוּהוּ וְאֶדְרֵכֵן מִשּׁוּם שֶׁל הַלּוֹכִים דִּלְמַשְׁמַע הָא לֹא הִכִּי אֵין לוֹ חֻזְקָה כִּיּוֹן
 דְּמַעֲשִׂירָא בְּחֻמְרוֹת אִוּמֵנוֹת וְאַרְיִסוֹת וּגְלוּנוֹת אִתָּא לִינִיה:

יִרְדּוּ מֵאֲבוֹנֵתוֹ יֵשׁ לְאִי חֻקָּה. מֵיָּנִי לִפְרֵשׁ מֵאוֹתוֹן כְּלִים שֶׁנָּתַן לוֹ לֵאמֹר שִׁירָה מֵאוֹמְנוֹתוֹ דּוֹמִיָּה לְדֹרִים שִׁירָה מֵאֲרִיסוֹתוֹ אִי נִמְי אֲפִילוֹ אוֹתוֹן כְּלִים שֶׁנָּתַן לוֹ בְּשֶׁהָהָה עֵינָי אֲרוֹמֵן וְהוּא שֶׁהוּא אֲחֵר אוֹמְנוֹתוֹ כִּי כֹּה שְׂהוּא רִגִּילוֹת שֶׁמִּחִירֵם לִבְעֵלִים וְנִרְאָה דִּבְּן אֲרוֹמֵן נִמְי דֹּאמֵר לְעֵלִי דֵּיִשׁ לֹ חֻקָּה כִּי אֲמַר ^(א) בְּפִינִי הוֹדִיעַ בִּינִי אֲחֵר שֶׁהוּא אֲחֵר מוֹת אֲבִירִי דֵּיִשׁ לֹה הֵי אֵין אֲמַר נֶאֱמַר נֶאֱמַר דֹּאִי בְּעֵי אֲמַר לְקוֹם הוּא בִּידֵי דֹאִי טַעֲמֵן נִמְי לְקַחְתִּיהָ מִמֶּךָ לֹא הִיא נֶאֱמַר:

שולחנו כגון שנשא אשה ואין משתדל עוד בנכסי אביו. הרי הן ככל
 יס' בעלה ולא האב בנכסי הבן ולא הבן כ' הק' כיון שהופלגו זה מזה
 פירות שאכל בשלש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהיו חזקה קמ"ל
 בעלה מחזיק בנכסיה שהרי שואלין זה את זה והיה להן למחות:
 מגורשת

קבחו א מיי פטיו מלח
 טווען אל א מי ח"מ
 סתם זאלן קו טווען עפ"י
 ס' אל טעף יא טעמ'ס:
 קסחב ב ד ה ז אר מיי
 פ"ד מלח טוען אל
 ג ד מלח שפן אל טווען
 ח"מ ס' קנז:
 קבחו ב מיי פ"ד שס
 הל' יא סתם שס
 טווען ח"מ ס' קנז עפ"י
 זי:
 קע ב מיי שס אל
 טווען שס ספון סח:
 קעל א מיי שס אל
 טווען שס ספון סח:
 קעב ב מיי שס אל
 טווען שס ספון סח:
 קעג ב מיי שס טווען שס
 ספון יענין טווען שס
 אלס יא פו:

רבינו גרשום

[illegible]

(א) אולי צ"ל הפירות שאכל
הבן ולא מערער וכו'.